

CURS DE PEDAGOGIE

Conf. univ. dr. **Adriana NICU**

Nivelul I

- ❑ **Introducere în pedagogie**
- ❑ **Teoria și metodologia curriculum-ului**
- ❑ **Teoria și metodologia instruirii**
- ❑ **Teoria și metodologia evaluării**

Teoria și metodologia evaluării

- ❑ **Docimologia - știința evaluării**
- ❑ **Evaluarea didactică: definiție, operații, funcții și forme ale evaluării**
- ❑ **Notarea și sisteme de notare**
- ❑ **Metode de evaluare**
- ❑ **Testul docimologic – concept și tipologie**
- ❑ **Surse de eroare în evaluarea didactică**
- ❑ **Educarea capacității de autoevaluare la elevi**

Docimologia - știința evaluării

- ❑ Docimologie (dokime = probă, încercare; dokimaze = știința despre probe, examene, lb. gr.) termen propus de psihologul francez Henri Pieron, în 1922, cu sensul de tehnică de examinare.
- ❑ Docimologia este știința evaluării, care studiază procesul de elaborare și de aplicare a probelor de evaluare necesare pentru notarea și examinarea cât mai obiectivă a celor implicați (elevi, studenți, profesori).
- ❑ Termeni derivați din docimologie:
 - docimantica - tehnica examenelor;
 - doxologia - studiul sistematic al rolului pe care îl joacă evaluarea în educația școlară.

Evaluarea didactică

□ Definiție:

- Evaluarea didactică este o componentă esențială a procesului de învățământ, alături de predare și învățare și furnizează informații despre calitatea și funcționalitatea acestora.

Operațiile evaluării didactice

- ❑ **Măsurarea** - demers evaluativ cantitativ, care constă în atribuirea de simboluri (cifre, litere, calificative) unor elemente care constituie obiectul măsurării (subiecți, caracteristici, însușiri). Obiectul măsurării trebuie definit în mod clar prin comportamente sau caracteristici observabile.
- ❑ Exactitatea măsurării este în funcție de:
 - calitatea instrumentelor utilizate (probe, teste etc.);
 - gradul de adecvare a acestora în raport cu specificul fenomenelor măsurate;
 - capacitatea evaluatorului de a exprima cu ajutorul numerelor ceea ce este caracteristic fenomenelor vizate.

Operațiile evaluării didactice

- **Aprecieria** presupune raportarea datelor obținute prin măsurare la un set de criterii sau de norme, în vederea emiterii unor judecăți asupra valorii rezultatelor și a elaborării concluziilor. Se estimează calitativ rezultatele măsurate prin aprecieri (de genul foarte bine, bine etc.), laude, observații critice. Calitatea aprecierii este dependentă în mare măsură de experiența și trăsăturile personalității evaluatorului, de gradul de pregătire docimologică a acestuia.

Operațiile evaluării didactice

- **Decizia** prelungește actul aprecierii într-o notă, caracterizare, hotărâre, recomandare și vizează măsuri de îmbunătățire a activității în etapele următoare.

Funcțiile evaluării

Evaluarea îndeplinește **funcții sociale și pedagogice**:

1. Analiza rezultatelor școlare oferă societății posibilitatea să se pronunțe asupra învățământului ca sistem, să confirme sau să infirme acumularea de către cei instruiți a cunoștințelor și abilităților necesare unei activități social-utile.
2. Din punct de vedere pedagogic evaluarea oferă informații referitoare la relațiile dintre componentele interne ale procesului educațional, în special a celor dintre **profesor și elev**. Cunoscând performanțele elevilor putem aprecia dacă activitățile proiectate și-au atins scopul.

Funcțiile evaluării (după Chiș, V.)

Funcțiile evaluării	Pentru profesor	Pentru elev
Constatativă	Indicator de bază al gradului de optimizare a predării și învățării.	Aprecierea nivelului de pregătire atins și raportarea rezultatelor la cerințele profesorului.
Diagnostică	Evidențierea și interpretarea lacunelor existente în pregătirea elevilor; identificarea cauzelor.	Interpretarea rezultatelor în termenii capacităților proprii și optimizarea autoevaluării.
Prognostică	Anticiparea progresiei elevilor; reconsiderarea strategiilor didactice.	Evaluarea șanselor și optimizarea stilului de muncă, dozarea efortului.
Motivațională	Organizarea în funcție de performanțele elevilor.	Stimularea sau diminuarea efortului în funcție de dinamica rezultatelor.

Formele evaluării

Există mai multe criterii de clasificare a formelor evaluării:

- ❑ după cantitatea de informație verificată:
 - evaluare parțială și globală;
- ❑ după criteriul obiectivității în notare:
 - evaluare obiectivă și subiectivă;
- ❑ după sistemul de referință privind emiterea judecăților de valoare asupra rezultatelor evaluate:
 - evaluarea criterială și evaluarea normativă;
- ❑ după agenții evaluării:
 - evaluarea internă și externă.
- ❑ după momentul în care se realizează se pot distinge trei forme de evaluare:
 - inițială;
 - continuă (formativă);
 - finală (sumativă, de bilanț).

Formele evaluării

- ❑ **Evaluarea inițială** se realizează atunci când un profesor preia pentru prima dată un colectiv de elevi (la începutul unei perioade de instruire: semestru, an școlar, ciclu de învățământ sau la începutul unui program de instruire), cu scopul de stabili nivelul de pregătire al elevilor.
- ❑ **Evaluarea inițială** este necesară în proiectarea activității viitoare și pentru stabilirea modalităților de intervenție care se impun. În cadrul acestui tip de evaluare se utilizează testul de evaluare inițială, probe scrise și verificări orale.

Formele evaluării

- ❑ **Evaluarea continuă** (formativă) se realizează pe parcursul procesului de instruire și are rolul de a indica unde se situează rezultatele parțiale față de cele finale.
- ❑ Evaluarea **continuă** facilitează și motivează învățarea, evidențiază progresul unui elev sau lacunele și obstacolele în învățare. Feedback-ul furnizat de evaluarea formativă poate fi utilizat imediat pentru ameliorarea rezultatelor învățării.
- ❑ În cadrul acestui tip de evaluare pot fi folosite verificările orale, scrise și practice. Ritmicitatea aplicării evaluării **continue** depinde de mai mulți factori: numărul de elevi, timpul disponibil, situația particulară a fiecărei clase și a fiecărui elev, specificul obiectului de studiu etc.

Formele evaluării

- ❑ **Evaluarea finală** (sumativă) se realizează la finalul unei etape de instruire (semestru, an, ciclu de învățământ) sau la finalul studierii unui capitol. Acest tip de evaluare furnizează informații despre nivelul de pregătire al elevilor la sfârșitul unei etape de instruire. Cele mai întâlnite forme de evaluare sumativă sunt: lucrările scrise (tezele), testele, examenele.
- ❑ **Evaluarea sumativă** se concentrează mai ales asupra elementelor de permanență ale aplicării unor cunoștințe de bază, ale demonstrării unor abilități importante dobândite de elevi într-o perioadă mai lungă de instruire. Caracterul ameliorativ al evaluării sumative este relativ redus, efectele resimțindu-se după o perioadă mai îndelungată, de regulă, pentru seriile viitoare de elevi.

Notarea și sisteme de notare

- ❑ **Notarea** reprezintă o componentă a evaluării, actul de decizie asumat de cadrul didactic față de performanțele, rezultatele obținute de elevi.
- ❑ Nota școlară traduce evaluarea unei performanțe sau a unei conduite, specifice domeniului educației în diferite forme exprimate prin cifre, simboluri, calificative, scoruri etalonate, norme (De Landsheere, apud Cristea, 2000).
- ❑ Notarea se realizează:
 - prin raportarea la cerințele programei (criteriile de apreciere vor fi raportate la standarde unice);
 - prin raportare la grup (la ceilalți membri ai clasei și la nivelul de exigențe stabilit pentru aceștia);
 - notarea individualizată (raportarea rezultatelor obținute de elevi la rezultatele anterioare ale acestora).

Notarea și sisteme de notare

- Notarea este asociată cu validitatea și cu fidelitatea:
 - notarea este *validă*, corectă, valabilă atunci când exprimă în modul cel mai just obiectul pe care îl măsoară (se referă, de exemplu, la achizițiile cunoștințelor și deprinderilor de matematică, și nu la alte comportamente ale elevului la ora de matematică);
 - notarea este *fidelă*, atunci când, repetată, va conduce la o apreciere identică, atât la același evaluator în momente diferite, cât și la evaluatori diferiți, în același timp.

- Notarea este un act de atașare a unei etichete, a unui semn, la un anumit rezultat al învățării. Nota este un indice care corespunde unei anumite realizări a randamentului școlar. Aceasta diferă după specificul disciplinei evaluate:
 - discipline exacte – notarea se face după bareme, prin acordarea unui punctaj fix pentru fiecare secvență îndeplinită (standardizată).
 - discipline umaniste – notarea se face analitic, prin compartimentarea cuantumului de cunoștințe, deprinderi, atitudini, verificate prin detalierea unor câmpuri de probleme ce urmează a fi apreciate (fondul, forma, originalitatea etc.).

Sistemele de notare

- **Modalități convenționale de apreciere a rezultatelor învățării, deosebit de variate în practica școlară:**
 - sistem de notare numeric, cu scale diferite: 1-10 în România; 1-20 în Franța; 1-13 în Danemarca etc.;
 - sistem literal, utilizat în Anglia și S.U.A., asociind literelor anumite calificative: „A” - „excelent”; „B” - „bine”; „C” - „mediu”; „D” - „slab”; „E” - „satisfăcător”; „F” - „nesatisfăcător” (notele „A”, „B”, „C” și „D” sunt note de trecere);
 - sistemul binar (admis sau respins);
 - sistemul prin calificative („Foarte bine”, „Bine”, „Suficient”, „Insuficient”), cu bile colorate, cu aprecieri formulate în limba latină („Magna cum laudae”, „Cum laudae”), cu diplomă de merit etc.

Metode de evaluare

- ❑ Teoria și practica pedagogică acreditează o gamă largă de metode de evaluare. Acestea se pot grupa în două mari categorii:
 - **metode tradiționale** de evaluare - au primit această denumire datorită consacrării lor în timp și utilizării lor frecvente în practica didactică;
 - **metode complementare de evaluare** - sunt mai recente, au un pronunțat rol formativ și o mare capacitate de motivare a angajării elevilor în activitățile de învățare.

Metode tradiționale de evaluare

probele orale

probele scrise

probele practice

Probele orale

- Dialog bazat pe întrebări și răspunsuri, prin care profesorul urmărește să identifice cantitatea și calitatea cunoștințelor, precum și capacitatea de a opera cu acestea. Conversația poate fi individuală, frontală sau combinată, regăsindu-se pe parcursul lecțiilor sau în ore special destinate evaluării.

avantaje	limite
<ul style="list-style-type: none">✓ permit comunicarea directă profesor-elevi;✓ dezvoltă capacitatea de exprimare orală a elevilor;✓ oferă un feed-back rapid, astfel că eventualele erori sau neînțelegeri ale elevilor pot fi clarificate și corectate imediat;✓ oferă posibilitatea de a alterna tipul întrebărilor și gradul lor de dificultate în funcție de claritatea răspunsurilor.	<ul style="list-style-type: none">✓ necesită mult timp (metode cronofage);✓ evaluarea poate fi influențată de diferite circumstanțe, ca de exemplu: gradul diferit de dificultate al întrebărilor de la un elev la altul, starea de moment a examinatorului sau a elevului etc.

Probele orale

- **Eficiența probelor orale depinde de:**
 - claritatea și logica întrebărilor adresate de profesor;
 - diversificarea întrebărilor;
 - acordarea timpului de așteptare între întrebare și răspuns;
 - tactul profesorului în a adresa întrebări ajutătoare atunci când situația impune acest lucru;
 - un comportament nonverbal de susținere și încurajare a elevilor etc.

- **Opțiunea pentru probele orale se bazează pe:**
 - obiectivul evaluării
 - numărul de elevi
 - timpul disponibil,
 - specificul disciplinei etc.

- **Evaluarea răspunsurilor are în vedere criterii legate de conținut (corectitudinea și complexitatea informației, utilizarea corectă a termenilor, calitatea exemplelor și argumentelor etc.) și de modul de prezentare a acestuia (claritate, coerență, concizie etc.).**

Probele scrise

- ❑ Modalitate de a elabora și de a exprima idei în scris, fără intervenția profesorului, concretizate în lucrări de control, lucrările semestriale (teze), teste, examene etc.

avantaje	limite
<ul style="list-style-type: none">✓ într-un timp relativ scurt se evaluează un număr mare de elevi;✓ obiectivitate mai mare a evaluării, deoarece rezultatele sunt raportate la criterii unice de evaluare;✓ diminuează stările de stres și îi avantajează pe elevii timizi care se exprimă defectuos în cazul unei evaluări orale;	<ul style="list-style-type: none">✓ oferă un feed-back mai slab deoarece momentul în care se corectează erorile este întârziat în timp;✓ nu este posibilă orientarea elevilor prin întrebări ajutătoare către un răspuns corect;✓ uneori răspunsurile nu redau nivelul real de pregătire al elevului (se poate copia).

Probele scrise

- ❑ **Evaluarea cu ajutorul probelor scrise impune câteva cerințe:**
 - ✓ subiectele formulate să se regăsească în tematica recomandată de programă și manual;
 - ✓ sarcinile de lucru să fie formulate clar, fără ambiguități sau cu intenția de a-i induce în eroare pe elevi;
 - ✓ în formularea subiectelor să se aibă în vedere nu doar reproducerea informațiilor, ci și evaluarea capacității elevilor de a opera cu acestea;
 - ✓ să se facă cunoscute elevilor baremele de corectare și notare.

- ❑ **Criteriile de apreciere a probelor scrise vizează: conținutul lucrării, forma acesteia (stil, ortografie, prezentare grafică) și factorul personal (originalitate, impact).**

Probele practice

- **Evaluează deprinderi și priceperi formate în contextul diferitelor discipline de studiu, capacități ale elevilor de a aplica anumite cunoștințe teoretice, permit identificarea aptitudinilor și talentelor elevilor.**
 - *Exemple* - probele susținute la educație fizică, lucrări practice de laborator (fizică, chimie, biologie) și din ateliere (discipline tehnice), execuții de desen, grafică, sculptură, interpretările muzicale, susținerea lecțiilor în practica pedagogică etc.
- **Cerințe:**
 - elevii să fie informați din timp în legătură cu tematica lucrărilor practice, cu baremele de notare, cu condițiile pe care le au pentru a realiza aceste probe (aparate, mașini sau alte resurse).

Metode complementare de evaluare

- observarea curentă
- eșantionarea activității
- referatul
- proiectul
- portofoliul

Observarea curentă

- ❑ **Urmărirea sistematică a participării elevilor la desfășurarea activității instructiv-educative:**
 - contribuțiile elevilor pe parcursul activităților;
 - modul de realizare a sarcinilor de lucru,
 - maniera de colaborare cu colegii în cazul practicării învățării în grup,
 - calitatea prestațiilor în munca independentă;
 - manifestările de interes sau dezinteres;
 - dificultățile, erorile în învățare etc.

- ❑ **Datele observate pot fi colectate în jurnalul sau caietul profesorului și pot fi utilizate prin asociere cu alte metode de evaluare.**

Eșantionarea activității

- **Valorizarea mostrelor din activitatea elevilor elaborate pe parcursul procesului instructiv-educativ, concretizate în:**
 - **organizatori grafici** - evidențierea grafică a conexiunilor dintre ideile pe care le au elevii despre un concep; criteriile legate de construcția acestora, raportul dintre conceptul central și sateliții arondați acestuia, aspectul estetic etc.
 - **postere** - surprind esențialul unei probleme sau oglindesc elementele, relațiile identificate în legătură cu o anumită temă, posibilitatea comparării modului propriu de reprezentare cu cel al altor elevi/grupuri, evaluarea sau autoevaluarea produsului obținut;
 - **eseuri** - reflectă capacitatea de sinteză a elevilor, abordarea creativă a unor subiecte, interpretarea informațiilor relevante, capacitatea elevilor de a adopta o poziție într-o problemă controversată etc. Eseurile se elaborează pe baza unor criterii cunoscute de elevi, analizate și dezbătute cu aceștia:
 - F organizarea compoziției - precizarea temei și introducerea; prezentarea argumentației; relația logică dintre concluzii și argumente.
 - F conținut - sunt acoperite toate aspectele importante ale problemei respective, se analizează și se rezumă diferite puncte de vedere, se oferă analize și concluzii pertinente.
 - F prezentare - limbaj clar, precis, corectitudine gramaticală.
 - **teme pentru acasă**
 - **etc.**

Referatul

- ❑ Referatul poate îmbrăca mai multe forme
 - sinteză tematică din mai multe lucrări (referat sintetic)
 - analiza unei lucrări (referat analitic)
 - prezentarea unei investigații științifice independente.
- ❑ Etapele elaborării unui referat sunt:
 - delimitarea temei;
 - documentarea (selectarea surselor de informație, parcurgerea materialelor, prelucrarea informațiilor);
 - formularea titlului;
 - conceperea planului lucrării;
 - redactarea referatului;
 - prezentarea și valorificarea acestuia.

Dimensiunea referatului variază în funcție de complexitatea temei abordate (7-8 pagini).

Elevii își însușesc informații și își exersează o multitudine de abilități intelectuale: analiză, sinteză, argumentare și interpretare etc.

Proiectul

- ❑ Lucrare cu caracter teoretic și/sau aplicativ, pe baza unei teme date;
- ❑ Activitate amplă, de durată, care implică muncă și efort intelectual;
- ❑ Există proiecte disciplinare sau pluridisciplinare care completează activitatea din timpul orelor și proiecte socio-culturale (acțiuni ecologice, realizarea de expoziții, de spectacole).

Etape de elaborare:

- delimitarea temei de interes;
- formularea de întrebări despre temă;
- stabilirea unor obiective de informare;
- identificarea și consultarea surselor de informare;
- realizarea unui plan al investigației;
- colectarea datelor;
- analiza și prelucrarea informațiilor;
- elaborarea produsului final.

Proiectul

❑ **Produsul final poate fi:**

- elaborarea de referate sau articole;
- construirea de insectare, ierbare, alcătuirea unor colecții de roci, de minerale;
- construirea unei machete sau a unui mulaj;
- alcătuirea mapelor cu material didactic;
- elaborarea proiectelor de lecție etc.

❑ **Profesorul planifică, organizează și monitorizează** activitatea din cadrul proiectelor pentru a identifica progresele în abordarea temei, dificultățile întâmpinate, de a inventaria alternative de soluționare, de a-i motiva pe elevi să continue munca în cadrul proiectelor.

❑ **Proiectele sunt evaluate de către profesor, dar și de către elevi** (interevaluarea și autoevaluarea) pe baza unor indicatori: cercetarea în ansamblu, modul de lucru, calitatea produselor, maniera de prezentare etc.

❑ Metoda proiectului prezintă **avantajul** că dezvoltă deprinderile de documentare științifică, capacitatea de a structura și sistematiza materialul, încurajează asumarea responsabilității.

Portofoliul

- ❑ Instrument complex de evaluare a rezultatelor elevului obținute pe durata unui program de studiu (semestru, an școlar sau chiar ciclu de învățământ).
- ❑ Permite urmărirea progreselor înregistrate de elevi în achiziția cunoștințelor pe parcursul unui program de instruire, reflectă capacitatea de sistematizare și ordonare a conținuturilor, capacitatea de creație, stilul de lucru al elevilor.
- ✓ **Portofoliul este întotdeauna personalizat și particular!**
- ❑ **Cuprinde: mostre din probele de evaluare (lucrări de control, teste de evaluare, probe practice etc), teme pentru acasă, răspunsuri la chestionare, comentariile profesorului asupra rezolvării temelor, proiecte sau investigații individuale sau de grup, concluzii desprinse în urma vizitelor, excursiilor, mostre ale activității elevilor (eseuri, postere, organizatori grafici, cvintete), fișe de autoevaluare, referate etc.**

Portofoliul

□ Cerințe de elaborare a portofoliului:

- tema propusă sau domeniul din care își pot alege subiectul;
- modalitatea de prezentare (dosar, CD, dischetă, casetă audio, video etc);
- mărimea portofoliului (limitele minime și maxime de pagini, numărul de produse);
- structura cerută: obiective, motivația întocmirii, cuprins, tipuri de produse (recenzii, referate, interviuri, copii după documente, studii de caz, chestionare etc), concluzii, bibliografie;
- ordonarea materialelor și indicarea provenienței documentelor (Dulamă, M.-E., 2002).

□ În evaluarea portofoliilor este util ca profesorul să nu se limiteze la acordarea unei note, ci să includă în aprecieri, comentarii care să reflecte atât punctele forte ale activității elevului, cât și aspectele care necesită îmbunătățiri.